

ПРОГРАМА ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА

Христо Ботев

Лирика: „Майце си”, „Към брата си”, „Борба”, „Елегия”, „Делба”, „До моето първо либе”, „На прощаване”, „В механата”, „Хайдути”, „Хаджи Димитър”, „Моята молитва”, „Обесването на Васил Левски” и др.

Публицистика: „Политическа зима”, „Смешен плач”

Иван Вазов

Лирика: от *стихосбирката* „Пряпорец и гусла” – „Новонагласената гусла”, „Де е България?”, от *стихосбирката* „Тъгите на България” – „На България”, „Векът”, „Елате ни вижте!”, „Отечество любезно, как хубаво си ти!”, „Линее нашто поколение”, „Новото гробище над Сливница”, „При Рилския манастир”, „Българският език”, „Двайсетий век”, „Към природата”; от *цикъла* „Епопея на забравените” – „Левски”, „Кочо”, „Паисий”, „Караджата”, „Опълченците на Шипка” и др.

Разкази: „Дядо Йоцо гледа”, „Тъмен герой”, „Пейзаж”, „Кандидат за хамама”, „Хаджи Ахил” и др.

Романът „Под игото”

Повестта „Чичовци”

Алеко Константинов

Фейлетони: „По „изборите” в Свищов”, „Страст”, „Сеятели на рабски чувства”, „Разни хора, разни идеали”

Книгата „Бай Ганю”

Пенчо Славейков

От *сборника* „Епически песни”: „Олаф ван Гелдерн”, „Луд гидия”, „Поет”, „Ралица”, „Бойко”, „Микеланджело”, „Cis moll”, „Сърце на сърцата”, „Чумави”, „Неразделни”, „Пред Острова на блажените”

От *цикъла* „Сън за щастие”: „Ни лъх не дъхва над полени”, „Во стаичката пръска аромат”, „Спи езерото”, „На гроба ми изникна щат цветя”, „Плакала е горчиво нощта”, „Богоугодник сред гората”, „Самотен гроб в самотен кът”

От *мистификационната антология* „На Острова на блажените”: „Иво Доля”, „Псалом на поета”, „Баща ми в мен”, „Сто двадесет души”, „Епиталамии”, „Може би моя” и др.

Пейо Яворов

Лирика: „Калиопа”, „На нивата”, „Градушка”, „Арменци”, „Заточеници”, „Хайдушки песни”, „Нощ”, „Стон”, „Две хубави очи”, „Ще бъдеш в бяло”, „Песен на песента ми”, „Сенки”, „Песента на човека”, „Маска”, „Към върха”, „Две души”, „Една дума”, „Аз страдам”, „Проклятие”, „Не си виновна ти”, „Чудовище”, „Демон”, „Смъртта”, „Родина”, „В часа на синята мъгла” и др.

Елин Пелин

Разкази: „Напаст божия”, „Ветрената мелница”, „Мечтатели”, „Косачи”, „Андрешко”, „Задушница”, „Спасова могила”, „На оня свят”, „Край воденицата”, „Престъпление”, „Син”, „Кал” и др.

От *цикъла разкази* „Под манастирската лоза”: „Отец Сисой”, „Очите на свети Спиридон”, „Огледалото на свети Христофор”, „Чорба от греховете на отец Никодим” и др.

Повестта „Гераците”

Димчо Дебелянов

Лирика: „Черна песен”, „Пловдив”, „Спи градът”, „Да се завърнеш...”, „Помниш ли, помниш ли...”, „Аз искам да те помня все така”, „Станси”, „Гора”, „Миг”, „През векове”, „Слънчогледи”, „На злото”, „Смърт”, „Молитва”, „Под сурдинка”, „Прииждат, връщат се”, „Тиха песен”, „Сиротна песен” и др.

Христо Смирненски

Стихосбирката „Да бъде ден!”

Цикълът „Зимни вечери”

Гео Милев

Поемата „Септември”

Атанас Далчев

Лирика: „Болница”, „Хижите”, „Вратите”, „Коли”, „Стаята”, „Старите моми”, „Прозорец”, „Книгите”, „Съдба”, „Повест”, „Дяволско”, „Метафизически сонет”, „Молитва”, „Любов”, „Нощ”, „Носачи на реклама”, „Камък”, „Ангелът на Шартър” и др.

Йордан Йовков

Разкази: „Те победиха”, „Белият ескадрон”, „Край Места”, „Белите рози”

Повестта „Земляци”

Из *сборника* „Песента на колелетата”: „Песента на колелетата”, „Последна радост” и др.

Из *сборника* „Старопланински легенди”: „Шибил”, „Божура”, „Индже”, „Юнашки глави”, „През чумавото” и др.

Из *сборника* „Вечери в Антимовския хан”: *цикълът* „Вечери в Антимовския хан”, „По жицата”, „Албена”, „Другоселец” и др.

Из *сборника* „Женско сърце”: „Серафим”, „Вълкадин говори с Бога” и др.

Никола Вапцаров

Стихосбирката „Моторни песни”

Лирика: „Ще строим завод”, „Не бойте се, деца”, „История”, „Кино”, „Рибарски живот”, „Ботев”, „Епоха”, „Прощално”, „Борбата е безмилостно жестока” и др.

Димитър Димов

Романът „Тютюн”

Димитър Талев

Романът „Железният светилник”

*** Цитатите, въз основа на които ще се задава изпитната задача от втория тип, ще бъдат само от изрично посочените в изпитната програма литературни произведения.**

Цели на изпита

- √ Да провери равнището на **владееене на книжовноезиковата норма**, доколкото тя е условие за създаване на правилен текст и за пълноценно общуване.
- √ Да провери **литературните компетентности** на кандидат-студентите, предвидени в държавните образователни изисквания на първо равнище.
- √ Да провери равнището на **комуникативна компетентност** на кандидат-студентите – доколко те умеят да създадат аргументативен текст по определен проблем.
- √ Да провери **обществената зрелост и хуманитарната култура** на кандидат-студентите – способността им за ценностна ориентация, за осъзнаване и решаване на проблеми.

Основания за изпита

Изпитът се основава на Държавните образователни изисквания за учебно съдържание в средното образование, утвърдени от Наредба ¹ 2 от 18 май 2000 г. на Министерството на образованието и науката. Постигането на предвидените в тази наредба знания и умения по български език и литература (както и по останалите хуманитарни и обществени дисциплини, изучавани в училище) следва да гарантира успешното изпълнение на посочените цели на кандидатстудентския изпит.

Вид на изпита

Всеки от кандидат-студентите избира и работи по една от следните изпитни задачи:

Изпитна задача 1

Създаване на самостоятелен аргументативен текст по проблем, поставен чрез творчеството на конкретен автор от българската литература. Проблемът е предварително зададен във формулировката на задачата.

Пример: “История и избор в романа “Тютюн” от Димитър Димов”

Изпитна задача 2

Създаване на самостоятелен аргументативен текст в избрана от кандидат-студента жанрова форма, в който да се интерпретира проблематика, зададена чрез цитати от включените в изпитната програма литературни произведения. Проблемът трябва да бъде изведен и формулиран от кандидат-студента.

Пример: “Съпоставете двата цитата и осмислете заложените в тях проблеми:

“Отечество любезно, как хубаво си ти!”

Иван Вазов. “Отечество любезно...”

“Прекрасно:

но – що е отечество?”

Гео Милев. “Септември”

В практически план целите на изпита се постигат чрез два типа задачи, които изискват от кандидат-студентите:

- √ да създадат **задълбочен, логически свързан и езиково коректен текст;**

- √ да осмислят и коментират съдържащите се в задачите хуманитарни и обществени проблеми;
- √ да проявят знания в областта на националната културна и литературна история, подчинени на конкретния проблем.

Посочените изисквания са в пряка връзка с оценяваните компетентности (знания и умения). Тяхното владение се определя чрез съответните степени на владение.

Препоръчително е кандидатстудентската работа да бъде в обема, определен от предоставения комплект листове (11+2 страници) с цел дисциплиниране на изложението.

Кандидат-студентът е свободен:

- √ да определи сам композицията на своята работа (как да започне работата си, как да въведе тезата, как да организира аргументацията и т. н.);
- √ да избере какъв интерпретативен подход да използва – контекстуален, теоретично обоснован, аналитичен, съпоставителен, междутекстов и др.;
- √ да определи сам количеството и вида на цитатите (дословен, перифраза, преразказ, алюзия и т. н.) от интерпретираните произведения в своята работа.

Какво се оценява чрез изпитните работи?

Предлаганият формат на изпита е насочен към установяване на наличието на действени компетентности, а не на наизустени знания. Доколкото изпитът е основан върху съществуващите Държавни образователни изисквания за учебно съдържание, проверката е ориентирана спрямо разписаните в този нормативен документ компетентности.

В най-обобщен вид те изглеждат така:

- √ знания и умения за общуване в различни ситуации;
- √ умения за разпознаване и използване на различни речеви регистри;
- √ умения за разбиране и осъзнаване на основните хуманитарни и обществени ценности и проблеми;
- √ знания за строежа и функционирането на езика и литературата;
- √ знания за историческия развой на литературния процес;
- √ умения за общуване с художествената творба – извличане на смисъл, осъзнаване на проблем, анализ и интерпретация;
- √ умения за създаване на аргументативен текст – организиране на изложението около някаква теза, аргументиране на тезата, съобразяване с изискванията на съответния жанр;
- √ практическо владение на книжовно езиковата норма.

Оценяване

Езикови компетентности:

- √ Познава и спазва правописната норма.
- √ Познава и спазва граматичната норма.
- √ Познава и спазва пунктуационната норма.
- √ Подбира лексиката в съответствие с комуникативната задача и съответния на нея стил.

Литературни компетентности:

- √ Познава и функционално борава с литературно историческия материал (според изпитната програма).
- √ Отнася адекватно и функционално творбата/творчеството към съответния литературно исторически и социокултурен контекст.
- √ Интерпретира творбите в съответствие с техния жанр, сюжет, конфликти, система на персонажите.
- √ Владее и използва непротиворечиво специфична литературоведска терминология.

Социокултурна, езикова и литературна компетентност:

- √ Създаване на писмен текст
- √ Осмисля задълбочено темата и разпознава заложения в задачата хуманитарен проблем.
- √ Изгражда адекватна на проблема теза.
- √ Построява аргументацията непротиворечиво, целенасочено и последователно.
- √ Прави адекватни изводи и заключения.

* Оценките на трите групи компетентности участват равноправно и равностойно при формирането на общата оценка на всяка една кандидатстудентска работа.

По-подробна информация ще намерите на електронната страница на Факултета по славянски филологии:

www.slav.uni-sofia.bg